

COIDANDO DOS MARES, COIDANDO DA VIDA

Ramsés Pérez e Lucía A. Anido*

“Coida os mares, coida a vida” é o nome da campaña que a Área Medio Rural, do Mar e Mocidade, da Deputación de Lugo, levou adiante en colaboración cos concellos de Barreiros e Ribadeo e a asociación ecoloxista ADEGA. O obxectivo foi poñer en valor o respecto pola biodiversidade animal e vexetal do litoral da provincia para poder conservar e utilizar de xeito sustentábel os recursos mariños.

Grupo de alumnas do CEIP Gregorio Sanz tras a limpeza da praia dos Bloques, en Ribadeo, organizada dentro do programa “Coida os Mares, coida a vida”.

O LIXO MARIÑO

Os residuos vertidos no mar teñen graves consecuencias para a os ecosistemas mariños: máis dun millón de aves e cen mil mamíferos e tartarugas morren cada ano enredados ou por inxesta do lixo mariño. Afecta tamén, directamente á saúde humana, xa que moitos destes produtos conteñen substancias tóxicas, bio-acumulativas e persistentes, que entran na cadea alimentaria. Outro dos problemas asociados a estes residuos, é que provocan perdas económicas importantes, debido a que diminúen a pesca comercial e degradan lugares aptos para actividades recreativas e turísticas, ademais de supoñer un enorme gasto en limpeza de praias.

E QUE SON OS MICROPLÁSTICOS?

Son todas aquelas partículas de plásticos menores de cinco milímetros. Estas micro anacos están estendidos masivamente polos ecosistemas mariños, tamén nos de auga doce, nos solos e xa tamén no corpo humano. Funcionan como un imán, e teñen a propiedade de atraer substancias contaminantes como restos de hidrocarburos ou pinturas, o que fai que a súa inxesta aínda sexa máis perigosa. A Coordinadora para o estudo dos mamíferos mariños, CEMMA, tenos atopado na totalidade dos cetáceos analizados na nosa costa.

A orixe dos microplásticos é moi diversa. En boa medida proceden da degradación doutros plásticos de maior tamaño pero tamén de grande cantidade de produtos de hixiene como toallíñas desbotábeis, fio dental, bastóns dos ouvidos, compresas, tampóns, etc. Na actualidade, moitos cosméticos como poden ser cremas exfoliantes, xampús, brillantina ou mesmo a pasta de dentes, conteñen microplásticos. Tamén se xeran nas cociñas coas fibras do estropallo e sobre todo da roupa sintética que desprende estas micro partículas co roce do lavado, estimándose que son a orixe do 35% do total dos microplásticos.

Outra fonte de microplásticos é a fricción dos pneumáticos dos automóviles co asfalto. As choivas arrastran as micro partículas xunto con restos de hidrocarburos aos cursos fluviais e logo ao mar. Por último, nomear as fibras das cabichas dos cigarros, que van acompañadas de substancias tóxicas.

COMO AFECTAN AO MEDIO MARIÑO?

Os microplásticos son persistentes, flotan na superficie, suspéndense na columna de auga ou se depositan no fondo. Son inxeridos polos organismos mariños integrándose na cadea trófica até chegar ao noso prato. Moitos peixes, aves e cetáceos morren por intoxicación, non

Ramsés Pérez

Presentación de “Coida os Mares, coida a vida”, coa deputada de Lugo de Medio Rural, do Mar e Mocidade, Mónica Freire (terceira pola esq.); o alcalde de Ribadeo, Fernando Suárez (primeiro pola esq.); a Alcaldesa de Barreiros, Ana Belén Ermida Igrexas (cuarta pola esq.); e a educadora ambiental de ADEGA, Lucía Anido (segunda pola esq.).

Ramsés Pérez

Alumnado do CEIP San Cosme na praia de Barreiros tras a limpeza da praia.

Ramsés Pérez

Máscaras, o novo lixo mariño.

Ramsés Pérez

Na saída tamén se aprendeu sobre a biodiversidade do noso litoral.

Ramsés Pérez

Charla de presentación da actividade de limpeza de praias, impartida polas educadoras ambientais de ADEGA, no CEIP San Cosme de Barreiros.

podendo completar a súa función no ecosistema. A mobilidade destas partículas fai que cheguen a lugares moi afastados de onde de verteron, por exemplo a lugares deshabitados do Ártico.

O 100% da orixe dos microplásticos é antropoxénica.

QUE SE PODE FACER?

A mellor maneira de actuar ante este problema é reducir o consumo diario de plástico, reutilizar o máximo posible e reciclar. Tamén se pode botar unha man pasando á acción directa e retirando o plástico acumulado nas nosas praias.

As limpeza de praias son unha posible actuación que denota interese pola conservación do medio natural, xa que axuda a sensibilizar a máis persoas para evitar o consumo de produtos plásticos de usar e tirar que rematen no mar!!

“COIDA OS MARES, COIDA A VIDA”

Por este motivo, e coincidindo co Día Mundial dos Océanos, o pasado 8 de xuño botou a andar a campaña “Coida os Mares, Coida a Vida”, promovida pola Área Medio Rural, do Mar e Mocidade, da Deputación de Lugo, a través da que se desenvolveron unha serie de actividades de educación ambiental dirixidas ao alumnado de terceiro ciclo de varios centros de educación primaria dos concellos da Mariña Lucense.

Entre as accións máis destacadas, figura a organización de varias xornadas de limpeza de praias da contorna. O obxectivo destas actividades foi chamar a atención sobre a problemática do lixo mariño, a insustentabilidade do modelo de consumo, as malas estratexias de xestión dos residuos e a escasa sensibilización ambiental da sociedade.

En total, fixéronse seis saídas con grupos dos centros Gregorio Sanz e Sagrado Corazón de Ribadeo, e dos CEIP San Miguel de Reinante e San Cosme de Barreiros, sumando un total de 134 nenos e nenas participantes, de entre 10 e 13 anos, acompañadas do profesorado, que tamén se implicou na actividade.

Antes de levar a cabo as limpeza, as educadoras ambientais de ADEGA expuxemos a situación actual dos nosos mares, poñendo o acento sobre a cantidade de plásticos que acaban sendo alimento da fauna mariña debido á súa mala xestión e á falta de conciencia ambiental. Creouse certo debate entre as escolares, sendo a meirande parte coñecedoras desta problemática. Ademais, aproveitouse este momento para informar do protocolo de limpeza e dar as pautas de seguridade.

Unha vez contextualizada a actividade, emprendemos o camiño en bus ou a pé cara ás praias. As nenas e nenos ian ben equipadas, xa

Ramsés Pérez

Plástico en proceso de degradación, retirado dos areais.

que recibiron como agasallo, e lembranza da actividade, unha botella reutilizábel e unha mochila serigrafada cunha balea, emblema das xornadas.

A elección das praias fíxose en coordinación cos centros de ensino, tendo en conta o calendario das mareas e evitando aquelas nas que existe algún plan de conservación como o da Píllara das Dunas.

O CEIP de Ribadeo Gregorio Sanz, preferiu facer o traxecto a pé e acudir á praia dos Bloques, situada na desembocadura do río Eo. Con este centro fíxose a limpeza o propio Día dos Océanos, 8 de xuño, e o día 21 de setembro, co alumnado de 6º de primaria. Rematamos a xornada cun roteiro polo camiño das Aceas, que nos permitiu coñecer os valores naturais e actividades tradicionais asociadas ao mar como a Fábrica de algas, actualmente empregada polo Clube de Remo, e o muíño das Aceas, datado do século XVIII.

Dado que a praia estaba a maior distancia, empregouse o autobús para chegar ao areal das Illas-Castros coas escolares de 1º da ESO do CEIP Sagrado Corazón de Ribadeo. Tamén en autobús chegamos a Lóngara coas escolares de 5º e 6º de primaria dos centros de Barreiros.

As escolares repartíronse en pequenos grupos e rastrexaron as praias na procura de todo tipo de refugallos baixo a area, entre as algas e nas rochas. Apesares de que aparentemente non había lixo ao comezar a actividade, en todos os areais enchéronse os sacos rapidamente con materiais de todo tipo, e xa coa vista afeitada, foi difícil que as participantes pararan de recoller para facer o descanso da merenda.

Logo do repouso, coas forzas recargadas, fixemos unha posta en común do atopado e clasificamos os refugallos: vidro, roupa mariñeira, moito lixo procedente das actividades pesqueiras (redes, nasas, cordas...), material de piscifactorías, e tamén residuos da vida cotiá como bastóns dos ouvidos, botellas de plástico ou restos de cartuchos de caza.

Ademais, deixamos claro que o argazo non é lixo! É o alimento de moitas especies que, á súa vez, serven de alimento a outras, dándonos pé a facer unha reflexión sobre o que é refugallo e o que non. Así que só recolleamos os residuos procedentes da actividade humana e deixamos os restos de materia orgánica como madeira, cabo de cáñamo, algas ou organismos mortos na praia.

Aproveitamos para observar a fauna e a flora que fomos atopando durante a limpeza, como cunchas ou restos de animais que permitían achegar á mocidade á rica diversidade natural que acollen as praias do litoral da provincia de Lugo, agora con algo menos de plástico.

* Educadores ambientais de ADEGA.